

משחקי טקסט ומשימות – גרסת נייר

🌍 גלובליזציה – כפר עולמי • תיכון – רגיל • חוברת תלמיד

בחוברת: בלש הטקסט • צופן סודי • דרכון תחנות • מיון וציר זמן • נחשו ובדקו • יוצא דופן • משחקי סיום

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

חלק א' – 🕵️‍♀️🕵️‍♂️ החקירה: כוס קפה אחת, כדור ארץ שלם

התיק: מה העלה את מחיר כוס הקפה בבית הקפה השכונתי? קראו את הטקסט, ענו על שאלות הרמזים, וסמנו ✖ על כל חשוד/ה שנשלל/ה.

הטקסט

בבית הקפה "פינה" שבמרכז העיר הודיעה הבעלים, תמר, שמחיר הכוס יעלה בשקל. תלמידי י"א, שעבדו על עבודת חקר בגיאוגרפיה, החליטו לברר מדוע. בשיחה עם תמר התברר ששכר העובדים בבית הקפה לא השתנה השנה, וגם שכר הדירה נשאר כשהיה. ספק הפולים הסביר להם: "עלויות ההובלה בים דווקא ירדו מעט בחודשים האחרונים, ושיעור המכס על פולי קפה לא שונה כבר שנים." אז מה כן השתנה? בדיווח של ארגון חקלאים בין-לאומי מצאו התלמידים נתון מפתיע: באחד מאזורי הגידול הגדולים בעולם כמעט לא ירד גשם במשך חודשים, והיבול הצטמצם בחדות. "כשכמות הקפה בשוק העולמי קטנה והביקוש נשאר כשהיה, המחיר עולה בכל מקום – גם כאן," סיכמה נועה. "כוס אחת ברחוב שלנו קשורה לעננים בצד השני של כדור הארץ."

	החשוד/ה	תיאור	נשלל/ה? ✖
☕	עליית שכר בבית הקפה	אולי העלויות המקומיות זינקו?	☐
🚢	התייקרות ההובלה הימית	אולי המשלוח מעבר לים התייקר?	☐
🏗️	מכס חדש על יבוא	אולי המדינה הטילה מס על הפולים?	☐
🌵	בצורת באזור גידול	אולי היבול העולמי קטן?	☐

1. מה ניתן להסיק מן השיחה עם תמר?

א) העלויות המקומיות של בית הקפה לא השתנו ב) תמר רוצה להגדיל את הרווח שלה

ג) השכירות הוכפלה ד) העובדים קיבלו העלאה גדולה

2. מה עולה מדברי ספק הפולים על ההובלה?

א) ההובלה התייקרה בחדות ב) ההובלה הופסקה ג) הקפה מגיע עכשיו במטוס

ד) עלויות ההובלה בים אף ירדו מעט

3. איזה משפט מוציא מן החשבון את השערת המכס?

א) "המחיר עולה בכל מקום" ב) "שיעור המכס על פולי קפה לא שונה כבר שנים"

ג) "היבול הצטמצם בחדות" ד) "הביקוש נשאר כשהיה"

האשם/ה הוא/היא: _____ . הוכחה מהטקסט: _____

🗝️ תרבות בעידן הגלובלי

הקטע

הגלובליזציה איננה רק תנועה של סחורות; גם רעיונות, טעמים ואנשים נעים בין יבשות. רשת מזון בין-לאומית שנכנסת למדינה חדשה מגלה מהר שהתפריט האחיד אינו מספיק: בהודו היא מוותרת על בשר בקר, ובישראל היא פותחת סניפים כשרים. לתהליך הזה, שבו מוצר עולמי מותאם לטעם המקומי, קוראים גלוקליזציה. ובכל זאת, יש החוששים מהאחדה תרבותית – מצב שבו ערים ברחבי העולם נראות אותו דבר, שפות קטנות נדחקות, ומסורת מקומית הופכת למזכרת לתיירים. מנגד, אחרים מצביעים על הכלאה: מוזיקה, מטבח ואמנות חדשים שנולדים דווקא מתוך המפגש. השאלה איננה אם התרבות משתנה, אלא מי מעצב את השינוי.

#	הצופן	רמז	המילה
1	🔢 22 - 17 - 20 - 10 - 9	רשימת המנות שהרשת נאלצת להתאים לכל מדינה.	_____
2	🔀 י כ מ ר ש	תואר לסניפים שנפתחו בישראל כדי להתאים לקהל המקומי.	_____
3	🔢 5 - 1 - 8 - 4 - 5	תהליך שבו תרבויות נעשות דומות זו לזו.	_____
4	🔀 ר ו ס מ ת	מנהגים ואמונות שעוברים מדור לדור.	_____
5	🔀 ל ה כ ה א	יצירה חדשה שנולדת ממפגש בין שתי תרבויות.	_____

🔣 מפתח: א=1 ב=2 ג=3 ד=4 ה=5 ו=6 ז=7 ח=8 ט=9 י=10 כ=11 ל=12 מ=13 נ=14 ס=15 ע=16 פ=17 צ=18 ק=19 ר=20 ש=21 ת=22

המסר הסודי לפי המורה: _____

חלק ב׳ – 🗺️ דרכון התחנות: 🗺️ מסע הטלפון החכם

טלפון חכם אחד הוא תוצר של עשרות מדינות. עקבו אחרי שרשרת הערך שלו – מן המכרה ועד לכיס שלכם. כל תחנה מעניקה אות; יחד הן יוצרות את מושג המפתח. בכל תחנה – פתרו את המשימה וכתבו את אות הקסם שתקבלו מהמורה.

1. ⛏️ המכרה – חלק ממתכות הטלפון נכרות בעיקר במדינות מעטות. מה הסיכון הגיאוגרפי העיקרי בכך?

(א) אין בכך שום סיכון (ב) תלות באזור אחד – תקלה שם משבשת ייצור בעולם כולו

(ג) המתכות מתקלקלות בדרך (ד) הטלפונים יהיו כבדים יותר

2. 🏭 מפעל ההרכבה – התאימו כל מושג להגדרה שלו. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
יתרון יחסי	____	א.	רצף שלבים שבכל אחד מהם מתווסף ערך למוצר
מיקור חוץ	____	ב.	התמחות במה שמדינה מייצרת ביעילות יחסית רבה
תאגיד רב-לאומי	____	ג.	חברה שפועלת ומייצרת בכמה מדינות
שרשרת ערך	____	ד.	העברת שלב בייצור לחברה או למדינה אחרת

3. 🌊 נתיבי השיט – התאימו כל מונח לוגיסטי להסבר. (כתבו את האות המתאימה)

היגד	אות		הקשר
נקודת חנק	____	א.	מעבר של מכולה בין אונייה, רכבת ומשאית
הובלה רב-אופנית	____	ב.	נמל שאליו מגיעות אוניות ענק ומשם מפיצים הלאה
נמל מרכזי (האב)	____	ג.	מעבר צר שחסימתו משבשת את הסחר העולמי

4. 🧮 הכיס שלכם – איזה משפט מבטא תלות הדדית בין מדינות?

(א) כל מדינה מייצרת לבדה את כל מה שהיא צריכה (ב) מדינות אינן סוחרות זו עם זו

(ג) הסחר מתקיים רק בתוך כל יבשת (ד) משבר במדינה אחת מורגש מהר בכלכלות רבות אחרות

תחנה	1	2	3	4
אות קסם	☐	☐	☐	☐

🪪 קוד היציאה: _____

שרשראות, כוחות ועובדות

גלובליזציה היא מערכת של שלבים, כוחות ופרשנויות. סדרו, מיינו והבחינו.

סדרו את מחזור החיים של טלפון חכם. – מספרו לפי הסדר (1 = ראשון):

מספר	האירוע / השלב
( )	כריית מתכות ומינרלים
( )	הרכבת המכשיר במפעל
( )	הפצה בעולם ומכירה
( )	מחזור – או השלכה כפסולת אלקטרונית
( )	שימוש יומיומי לאורך כמה שנים
( )	ייצור רכיבים כמו שבבים ומסכים

תאגיד מעביר מפעל ממדינה א׳ למדינה ב׳. מיינו: גורם דוחף (במדינה א׳) או גורם מושך (במדינה ב׳)? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	גורם דוחף	גורם מושך
רגולציה סביבתית מחמירה במדינת המוצא	☐	☐
שוק צרכנים גדל במדינת היעד	☐	☐
הטבות מס שמציעה מדינת היעד	☐	☐
קרבה לנמל גדול במדינת היעד	☐	☐
עלויות עבודה גבוהות במדינת המוצא	☐	☐
מחסור בעובדים במדינת המוצא	☐	☐

מיינו: עובדה או טענה פרשנית? – סמנו ✓ בעמודה המתאימה:

כרטיס	עובדה	טענה פרשנית
מדינות צריכות להגן על התעשייה שלהן במכסים	☐	☐
הובלה אווירית מהירה יותר מהובלה ימית	☐	☐
מכולות הן בגודל תקני ואחיד	☐	☐
רוב הסחר העולמי בסחורות עובר בדרך הים	☐	☐
מיקור חוץ הוא הוגן כלפי העובדים	☐	☐

כרטיס	עובדה	טענה פרשנית
הגלובליזציה הורסת את התרבות המקומית	☐	☐
תעלת סואץ מחברת את הים התיכון לים סוף	☐	☐

✂️

רצועות מיון לגזירה

- כריית מתכות ומינרלים
- ייצור רכיבים כמו שבבים ומסכים
- הרכבת המכשיר במפעל
- הפצה בעולם ומכירה
- שימוש יומיומי לאורך כמה שנים
- מחזור – או השלכה כפסולת אלקטרונית
- עלויות עבודה גבוהות במדינת המוצא
- הטבות מס שמציעה מדינת היעד
- רגולציה סביבתית מחמירה במדינת המוצא
- קרבה לנמל גדול במדינת היעד
- מחסור בעובדים במדינת המוצא
- שוק צרכנים גדל במדינת היעד
- רוב הסחר העולמי בסחורות עובר בדרך הים
- הגלובליזציה הורסת את התרבות המקומית
- תעלת סואץ מחברת את הים התיכון לים סוף
- מיקור חוץ הוא הוגן כלפי העובדים
- מכולות הן בגודל תקני ואחיד
- מדינות צריכות להגן על התעשייה שלהן במכסים
- הובלה אווירית מהירה יותר מהובלה ימית

חלק ג' – 🌍 עיירת הטקסטיל

קראו כל קטע, הקיפו את הניבוי שלכם – ורק אז המורה תקרא את ההמשך.

קטע 1

בשנות ה-90 פעלו בעיירה בדרום שלושה מפעלי טקסטיל, ורוב התושבים עבדו בהם. אז נפתח השוק הישראלי ליבוא בגדים זולים מחו"ל.

1. מה יקרה למפעלים?

א) יגדלו בזכות היבוא ב) ייסגרו או יעבירו את הייצור למדינות עם שכר נמוך ג) לא ישתנה דבר

מה קרה באמת? _____

קטע 2

מאות עובדים נותרו בלי פרנסה. בעירייה התלבטו: לחכות למשקיע שיפתח מפעל דומה, או להשקיע בהכשרה מקצועית חדשה.

2. איזו דרך תוכיח את עצמה לאורך זמן?

א) לחכות למפעל טקסטיל חדש ב) לעזוב את העיירה כולה

ג) השקעה בהכשרה מקצועית חדשה

מה קרה באמת? _____

קטע 3

כעבור שנים הוקם ליד העיירה מרכז הפצה גדול, בדיוק בצומת הכבישים שליד המפעל הישן.

3. איזה סוג עבודות ייווצר בו?

א) עבודות בלוגיסטיקה – מיון, אחסון ושינוע ב) עבודות בתפירה ג) עבודות בחקלאות

מה קרה באמת? _____

קטע 4

צעירה שגדלה בעיירה פותחת סטודיו קטן לבגדים מבדים ממוחזרים. מחירי הבגדים שלה גבוהים פי כמה ממחירי האופנה המהירה.

4. האם יש לה סיכוי?

(א) אין שום סיכוי מול מחירים זולים (ב) כן – אם תמצא נישה של קהל שמחפש ייחודיות וקיימות

(ג) רק אם תוריד את המחירים מתחת לכולם

מה קרה באמת? _____

יוצא דופן – חשיבה ביקורתית

1. מי יוצא הדופן?

(א) יתרון יחסי (ב) פרוטקציוניזם (ג) מיקור חוץ (ד) סחר חופשי

. למה?

(א) הוא מושג חדש יחסית (ב) הוא קשור רק לחקלאות

(ג) הוא מגביל סחר כדי להגן על ייצור מקומי – השאר נשענים על פתיחות וחלוקת עבודה בין מדינות

2. מי יוצא הדופן?

(א) תעלת סואץ (ב) מצר מלאכה (ג) נמל רוטרדם (ד) תעלת פנמה

. למה?

(א) הוא יעד ומרכז שינוע – השאר מעברים שאוניות חוצות בדרכן (ב) הוא נבנה בידי אדם

(ג) אוניות מכולות אינן מגיעות אליו

3. מי יוצא הדופן?

(א) טביעת רגל פחמנית (ב) פסולת אלקטרונית (ג) ירידה בשיעור העוני העולמי

(ד) כריתת יערות לגידולי יצוא

. למה?

(א) היא תופעה חיובית המיוחסת בין השאר לגלובליזציה – השאר מחירים סביבתיים

(ב) היא קורית רק באסיה (ג) היא איננה קשורה לכלכלה

4. מי יוצא הדופן?

(א) משבר שרשראות אספקה בזמן מגפה (ב) חסימה של תעלה ימית (ג) בצורת באזור גידול מרכזי

(ד) מבצע הנחות עונתי בחנות

. למה?

(א) הוא קורה בחורף (ב) זהו אירוע מקומי ומתוכנן – השאר זעזועים שמתגלגלים דרך התלות ההדדית

(ג) הוא קשור לקניות

5. מי יוצא הדופן?

א) ריקוד עם ב) מטבח אזורי ג) ניב של שפה מקומית ד) תוכנית ריאליטי בפורמט בין-לאומי

. למה?

א) היא מיועדת רק לצעירים

ב) היא מוצר תרבותי גלובלי שמשוכפל בהתאמות מקומיות – השאר ביטויים של תרבות מקומית

ג) היא קיימת רק בישראל

חלק ד' – 🏁 משחקי סיום

טריוויה

1. מפעל באסיה מושבת לשבוע, ומכוניות באירופה אינן מורכבות. איזה מושג מסביר זאת בצורה המדויקת ביותר?

א) הומוגניזציה תרבותית ב) תלות הדדית בשרשרת האספקה ג) גלוקליזציה ד) יתרון יחסי

2. מדוע רבים טוענים שהגלובליזציה "מחלקת את העוגה באופן לא שווה"?

א) כי כל המדינות מרוויחות באותה מידה ב) כי אין בה סחר

ג) כי שלבי הערך הגבוה מרוכזים לרוב במקומות מסוימים ד) כי היא מתרחשת רק בים

3. מה ההבדל המרכזי בין גלוקליזציה להומוגניזציה תרבותית?

א) הראשונה מתאימה את הגלובלי למקומי, השנייה מטשטשת את המקומי ב) אין הבדל

ג) שתיהן מחזקות את התרבות המקומית בלבד ד) שתיהן עוסקות בהובלה ימית

4. איזו פעולה של צרכן צעיר מצמצמת בצורה הישירה ביותר את טביעת הרגל של ארון הבגדים?

א) קנייה בכל עונה ב) מיון הבגדים לפי צבע ג) שליחה אווירית מהירה

ד) שימוש ממושך, תיקון והחלפה

5. ממשלה מתלבטת אם לעודד ייצור מקומי של מוצר חיוני. איזה שיקול מבוסס על לקחי צווארי בקבוק?

א) לצמצם פגיעות בזמן משבר בשרשרת ב) להעלות מחירים בכוונה ג) להפסיק כל סחר

ד) להגדיל את ההובלה האווירית

6. איזה משפט מציג עמדה מאוזנת ולא חד-צדדית?

א) הגלובליזציה היא אסון מוחלט

ב) הגלובליזציה הוזילה מוצרים והפיצה ידע, אך מעוררת שאלות של סביבה והוגנות

ג) הגלובליזציה פתרה את כל הבעיות ד) הגלובליזציה לא משפיעה על חיינו

נכון / לא נכון

היגד	נכון	לא נכון
גלוקליזציה היא התאמה של מוצר גלובלי לטעם ולתרבות המקומיים.	☐	☐
לפי עקרון היתרון היחסי, מדינה צריכה לייצר בעצמה כל מוצר שהיא יודעת לייצר.	☐	☐
מעבר ימי צר יכול לשמש צוואר בקבוק של הסחר העולמי.	☐	☐
דחיסת זמן-מרחב פירושה שהמרחקים הפיזיים בין היבשות קטנו.	☐	☐
בשרשרת ערך, שלב ההרכבה הוא לרוב השלב שמוסיף את הרווח הגבוה ביותר.	☐	☐
תלות הדדית יכולה להגביר שיתוף פעולה, אך גם להגביר פגיעות במשבר.	☐	☐

היגד	נכון	לא נכון
המצאת המכולה האחידה הוזילה את עלויות ההובלה הימית.	☐	☐
הומוגניזציה תרבותית פירושה חיזוק ההבדלים בין תרבויות.	☐	☐
מיקור חוץ יכול ליצור תעסוקה במדינה אחת ולצמצם משרות במדינה אחרת.	☐	☐
טביעת רגל פחמנית מחושבת רק לפי שלב ההובלה.	☐	☐

מחסן מילים

מחסן: לעומת זאת • בדומה לכך • יתרה מזו • משום ש • בנוסף • לסיכום • לפיכך

השלימו

הגלובליזציה הוזילה מוצרים רבים. (1)_____ היא יצרה תעסוקה במדינות מתפתחות. (2)_____ מבקרים טוענים שתנאי העבודה בחלק מהמפעלים קשים. (3)_____ ההובלה למרחקים ארוכים מגדילה את פליטות גזי החממה. (4)_____ יש הקוראים לצרכנות נבונה ולשקיפות. (5)_____ נראה שהשאלה איננה "בעד או נגד", אלא כיצד לנהל את התהליך בהוגנות.

בלש הניסוח

בטקסט 5 שגיאות. הקיפו אותן וכתבו תיקון:

הטקסט

בעשורים האחרונים התרחבה שרשראות האספקה בכל העולם. למרות שההובלה הימית זולה, רוב הסחורה נעה בים. הנמל העיר פורק מדי יום מאות מכולות. בשנה שעברה נפתחו בו שתים עשרה קווי שיט חדשים. לכן, תושבי העיר מתלוננים על רעש וזיהום.

קלפי זיכרון – גזרו והתאימו מושג להגדרה

תלות הדדית	**דחיסת זמן-מרחב**	**שרשרת ערך**
תאגיד רב-לאומי	**מיקור חוץ**	**יתרון יחסי**
? מצב שבו כלכלות של מדינות שונות נשענות זו על זו.	? התחושה שהמרחקים מצטמצמים בזכות תחבורה ותקשורת מהירות.	? השלבים שבהם כל חוליה מוסיפה ערך למוצר, מתכנון ועד שיווק.
? חברה שמנהלת ייצור, מכירה או מחקר בכמה מדינות.	? העברת שלב בייצור או בשירות לגורם חיצוני, לעיתים במדינה אחרת.	? התמחות במה שמדינה מייצרת בעלות אלטרנטיבית נמוכה יחסית.

🎟️ כרטיס יציאה

משהו אחד שלמדתי היום: _____

שאלה שנשארה לי: _____